

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jan Tušinovský
Název diplomové práce: Anglická slova s obtížně předvídatelnou výslovností
English words with unpredictable pronunciation
Vedoucí diplomové práce: PhDr. Vladislav Smolka, Ph.D.
Oponent diplomové práce: Mgr. Jana Kozubíková Šandová, Ph.D.

I. Cíl práce a jeho naplnění:

1. Cíl práce byl stanoven a naplněn v souladu s tématem
2. Cíl práce byl naplněn s drobnými nedostatky
3. Cíl práce byl adekvátní, ale jen částečně naplněný
4. Stanovený cíl nebyl naplněn

II. Struktura práce:

1. Logická, jasná a přehledná
2. Přiměřená
3. Uspokojivá
4. Nevhodná

III. Práce s literaturou:

1. Výborná: zvoleny a použity vhodné prameny v patřičném rozsahu, přesná práce s citacemi, kritická analýza zdrojů
2. Velmi dobrá práce s adekvátními prameny v patřičném rozsahu
3. Průměrná práce s literaturou
4. Slabá, chybná nebo nedostačující

IV. Prezentace a interpretace dat:

1. Systematická, logická prezentace, originální a důsledná interpretace
2. Velmi dobrá prezentace dat, úspěšný pokus o jejich interpretaci
3. Uspokojivá prezentace i interpretace dat
4. Neodpovídající prezentace, nedostatečná analýza výsledků

V. Formální stránka:

1. Odpovídá všem stanoveným požadavkům
2. Obsahuje drobné formální chyby
3. Nesplňuje některé zásadní požadavky
4. Nesplňuje většinu stanovených požadavků

VI. Jazyková úroveň práce:

1. Výborná
2. Velmi dobrá
3. Dobrá
4. Podprůměrná

VII. Náročnost zpracování tématu:

1. Velmi vysoká
2. Vysoká
3. Střední
4. Nízká

VIII. Přínosy práce:

1. Originální zpracování a názory, předkládá nová zjištění
2. Práce je v daném oboru přínosná, ale neobsahuje originální a nová zjištění
3. Průměrné, omezené využití výsledků práce
4. Nedostatečné, práce nemá jasný přínos pro obor

Vyjádření vedoucího diplomové práce:

Podle zadání bylo cílem česky psané diplomové práce identifikovat anglické lexikální jednotky, u nichž je obtížné předvídat výslovnost na základě obecných principů souvislosti mezi pravopisem a zvukovou podobou. Aby byly výsledky práce snadno využitelné při výuce či studiu angličtiny, důležitou součástí tohoto cíle mělo být vytvoření slovníčku takových slov.

V úvodní teoretické části (kap. 2) autor vysvětluje některé základní pojmy (fonetika, fonologie) a popisuje základní jednotky zvukového systému angličtiny (samohlásky, souhlásky, slabiky a jejich struktura). Na str. 2 je stručně poukázáno na nebezpečí nerozlišování mezi jednotkami psaného jazyka (grafickými znaky) a jednotkami mluveného jazyka (hláskami, fonémy). Přesně tohoto prohřešku se ovšem autor na řadě míst práce dopouští. Např. na str. 3 se hovoří o „stovkách jemných rozdílů ve výslovnosti hlásek“ a hned následně o kolísání výslovnosti grafému *s*, aniž je jasné, zda se jedná o alofony fonému /s/, nebo o zvukové realizace grafému *s* odpovídající různým fonémům. Dílčí nepřesnosti se týkají užívaných pojmů: str. 5, *frekvenční centrum* místo *frekvenční spektrum*. Jinde jsou popisované rozdíly mezi samohláskami nepřilíš průkazné, např. základní rozdíl mezi samohláskami ve slovech *lard* a *lad* (str. 6) není v kvantitě, ale v kvalitě („dlouhá“ a „krátká“ samohláska jsou tradiční pojmy, samotnou kvantitou se přední otevřená krátká samohláska ve slově *lad* blíží tzv. dlouhým samohláskám, ale má jinou distribuci). Podrobněji by mohly být vysvětleny pojmy užívané při popisu samohlásek (*close-mid-open* a *front-central-back*), neboť např. popis „v přední části úst“ o skutečné pozici artikulátorů mnoho nevypovídá. Stejně tak není jasné, co je míněno „krční dutinou“ (str. 8), ani jak rozumět formulaci o činnosti hlasivek u neznělých souhlásek (str. 8), že požadavek vibrace hlasivek u jiných než znělých souhlásek „není nutný“. Podobně vágní je tvrzení (str. 8, 1. odst.), že „... za *normálních* okolností mluvíme (anglicky) se zdvihnutým měkkým patrem...“. Lze se domnívat, že tyto nepřesné formulace jsou způsobeny využíváním informačních zdrojů spíše populárně-naučného než přísně vědeckého charakteru. Základním, a velice závažným, prohřeškem proti formálním požadavkům na odborný text je totiž nápadná absence odkazů na použitou literaturu, nejen v úvodní kapitole, ale až na nečetné výjimky prakticky v celé

práci. V seznamu použité literatury se tak nacházejí položky, na něž nebylo v celém textu odkázáno ani jedinkrát.

Pro naplnění cílů diplomové práce je naprosto klíčová kapitola 3 (str. 15-38), pojednávající o korespondenci grafické a zvukové podoby angličtiny podle jednotlivých grafémů a jejich kombinací. Tato kapitola je pojednána vcelku zdařile, až na již zmíněnou absenci bibliografických odkazů. Jen nečetně se vyskytují drobné nepřesnosti (např. anglický pojem *plosives* (str. 23) se v češtině užívá v podobě *exploziv*y. Velmi slušná je kvalita fonetických přepisů slov, kde jsou správně užívány fonetické symboly IPA (výjimkou jsou přepisy na str. 10 v předchozí kapitole u slov *instances* a *polysyllabic*).

Naproti tomu jako nepříliš relevantní pro potřeby této diplomové práce se jeví pojednání o rázu (glottal stop), aspiraci, asimilaci, elizi a kompresi (str. 39-49), kde se ve většině případů jedná o rozdíly na úrovni alofonů nebo o možné, nikoli jediné možné, standardní realizace.

Podstatnou částí práce je i oddíl o místních názvech, bohužel ovšem chybí autorův komentář, proč o těchto lexikálních jednotkách pojednává, takže pokud to čtenář neví, může se mu jevit začlenění kapitoly 9 jako poněkud neorganické. Vysvětlení etymologie místních názvů je nepochybně důležité (a také zajímavé), ale přinejmenším stejně důležité by bylo uvést důsledně fonetické přepisy komponentů místních názvů, jako jsou *combe*, *cester*, *shire* a mnoha dalších, a to proto, že u velké části z nich dochází k významným redukčním výslovnostem.

Jako nedostatečně propracovaná se jeví jedna z klíčových položek práce, totiž abecední seznam jednotek s obtížně předvídatelnou výslovností, uvedený v příloze. Jednak má zcela nedostatečný rozsah, kdy řada slov zmíněných v textu kapitoly 3 se v něm vůbec neobjevuje, jednak působí jako narychlo zkompileovaný soubor nesourodých jednotek, kde se vedle sebe objevují slova běžná (*bury*) a naprosto exkluzivní místní názvy s problematickým vztahem k anglofonní problematice (*Nassau*), a bohužel také slova, u nichž při nejlepší vůli lze výslovnostní anomálie jen ztěžím nalézt, např. *Durban* má, narozdíl od *Durham*, výslovnost naprosto předvídatelnou, podobně to platí o dalších (*overheard*, *risen*, *striven*, *etc.*). Některá z nich jsou navíc doprovázena velmi vágními popisy („*striven* - minulý tvar slovesa *strive*“, „*thriven* - minulý čas slovesa *thrive*“), atd. U některých jednotek je nepřesný popis, např. *Greenwich* je primárně londýnská čtvrť, v níž sídlí Královská observatoř, nikoli přímo označení této observatoře.

Jazyková úroveň práce kolísá. V částech psaných česky se to projevuje nejvíce na rovině stylistické, kdy se občas vloudí charakteristiky popularizačního stylu typu „Lidé jsou zvyklí...“ (str. 2), v anglickém textu se objevují i prohršky těžšího kalibru: „...words which are not so clear to pronounce at first sight“ (abstrakt na začátku práce), „The regular relationships between written and spoken form of English are not so regular,“ (str. 58). Vedle jazykových prohršek výše zmíněného typu se objevují i obsahové nepřesnosti: „... every *phoneme* has a large number of its pronunciations,“ kdy je zjevně myšleno *grapheme*, nebo „I would like to mention a few *exceptions*“ místo *explanations* (str. 58). Je evidentní, že anglický text neprošel jazykovou korekturou rodilého mluvčího.

Lze se jen domnívat, že tato diplomová práce vznikala ve spěchu, což je velká škoda. Kdyby celá práce (včetně zásadně přepracovaného slovníčku) byla obdobně kvalitní jako kapitola 3, jednalo by se o velmi užitečnou pomůcku pro každého, kdo se podrobněji zajímá o vztah pravopisu a výslovnosti v angličtině.

Práce splňuje základní požadavky kladené na tento typ prací, a proto ji doporučuji k ústní obhajobě.

Navrhovaná známka: dobře

Otázky k obhajobě:

Vysvětlíte, proč je výslovnost vlastních jmen (zejména geografických) tak obtížně předvídatelná na základě jejich pravopisu.

Jak rozumět formulaci na str. 32, **3.2.1.13**, že ..." v Received Pronunciation (RP) se grafém r vyslovovat nebude"?

Kdybyste měl více času na dokončení práce, co byste do ní zařadil a které kapitoly byste podrobněji rozvedl?

PhDr. Vladislav Smolka, Ph.D.

Podpis vedoucího diplomové práce:

Datum: 28.1.2014

*nehodící se škrtněte